

Unikátní retro-nález po 85 letech

Meziarší hradčanských známek patří k hledaným sběratelským položkám od samého počátku, kdy byla sběrateli zaregistrována. Zdálo by se, že o nich víme vše podstatné a hlavně, že nové velké objevy nás už asi nečekají. Ty originální asi ne, opakované však zcela jistě ano. Redakce Merkur Revue měla možnost se v nedávné době seznámit s aktuálním nálezem významného brněnského sběratele, který dnes chceme našim čtenářům přiblížit. V posledních několika letech sběratelé - specialisté zaregistrovali existenci ojedinělých kusů stejnosměrného meziarší hradčanské pěťihalérové známky v první kresbě. Tyto exempláře vzbudily enormní pozornost a dosáhly v zahraničních i domácích aukcích také příslušné vysokých cen. O jejich původu panovalo spíše přesvědčení, že se jedná o jednotlivé kusy, uniklé tiskárenskému dozoru, dokonce snad i z upravené makulatury či jiných podobných tisků. Velmi zmatečná byla situace v jejich katalogizaci a citaci v odborné literatuře. Srovnáme-li například údaje v „Monografii čs. známek“ (díl I, Praha 1968), v různých obchodnických katalogích meziválečného období (Eckstein, Kaplánek, Tribuna, katalogy Spolku obchodníků poštovními známkami z různých let), nedobereme se jistoty ani v katalogovém zařazení ani ve sběratelské klasifikaci. O to větší bylo naše překvapení, když se nám nedávno dostal do rukou kompletní desetipás těchto meziarší ve stejnosměrném uspořádání. A umocněno bylo i tím, že bylo doplněno reprodukcí sdělení sice v československém, ale německy psaném časopise „Donaupost“ (ročník....?, číslo 9, str. 121), vycházejícím v Bratislavě, kde autor Josef Werner svůj nález popisuje pod titulkem „Neznámé meziarší 5halérové hradčanské známky“. Autor upozorňuje na fakt, že tehdy známá literatura a katalogy takové meziarší neuvádějí, a informuje, že horní část pochází z 2. tiskové desky (chybějící desetinná tečka v číslici 50,- pod ZP 91, zlomená věž a dlouhý apostrof v „POŠTA“ na ZP 100). Spodní známky meziarší pocházejí z desky 1. Šířka mezery činí 34 mm.

Sdělení v časopise „Donaupost“ je bezesporu prvním hlášením o tak mimořádném objevu a je pozoruhodné, že tohoto nálezu si celá desetiletí česky psaná literatura nepovšimla. Je otázkou, proč! O odpovědi na ni lze dnes vlastně už jen spekulovat. Animosita mezi vydavatelem „Donaupostu“ a tehdejšími autoritami česky psané publicistiky je známá a snad mohla být i důvodem toho, že tak závažný objev nebyl zaznamenán. Navíc to zřejmě bylo v době, kdy „Donaupost“ informoval i o záležitostech, které vyvolaly velké aféry a později splaskly jako bublina (např. změny barev některých tehdejších známek). Úvahy na téma znovuobjeveného meziarší mohou být různé, faktem však zůstává, že jsme je více než 75 let opomíjeli ve svých úvahách. V každém případě nám však tento nález dovoluje považovat stejnosměrné meziarší za známky řádně vydané (jde o tisk v závěru roku 1918, řádně distribuovaný na pošty v tomtéž období a skutečnost změny polohy tiskových desek v tiskové formě je řádně vysvětlitelná tolikrát připomínaným shonem a chvatem při výrobě prvního potřebného nákladu nejpotřebnějších hradčanských známek). Desetipás meziarší, který jsme měli možnost podrobně prostudovat, nejeví žádné stopy makulturního tisku nebo jakýchkoliv záměrných manipulací a jde o řádný tisk na známkovém papíře s lepem identickým s tím, který nacházíme na běžných pěťihalérových známkách. Jsme rádi, že specializovaný katalog Klim – Schödelbauer zatím jako jediný zařadil meziarší na správné místo a přiřadil mu i přiměřené cenové ohodnocení.

(K obálce dnešního čísla MR.)

-ppn-

Unbekannte Zusammendrucke der 5-Heller-Hradschinmarke.

Die Herstellung der ersten Marken der tschechoslowakischen Republik erfolgte in Druckformen, bestehend aus 2-mal 2 Gruppen zu je 100 Druckstöckeln, wovon je 2 untereinander stehende Gruppen des gleichen Wertes waren; z. B. 2 Gruppen zu je 100 Druckstöckeln des 5-Heller-Wertes und 2 Gruppen zu je 100 Druckstöckeln des 10-Heller-Wertes. Mit jedem Druckgang wurden somit 400 Marken hergestellt. Vor Ausgabe an die Postämter wurden diese Druckbogen gevierteilt und nur kurze Zeit gelangten bloß in die Hälfte geschnittene Druckbogen zur Ausgabe (bis 15. Jänner 1919. Siehe Abhandlung von J. Lešetický in der Donaupost vom 15. XI. 1919, Seite 172.) Von diesen, nur in die Hälfte geschnittenen Druckbogen, bestehend aus 2 Gruppen zu je 100 Druckstöckel, stammen die allgemein bekannten Paare aus der Druckbogenmitte.

Nun gibt es zwei Möglichkeiten der Plattenzusammenstellung des gleichen Wertes im Bezug der Anordnung der beiden Gruppen in ihrer Stellung zu einander.

1. Die beiden Gruppen zu je 100 Druckstöckel sind verkehrt zu einander angeordnet (Tête-bêche). Bei dieser Anordnung folgt auf die 10. Reihe der oberen Gruppe, durch den Zwischensteg getrennt, die 10. Reihe der unteren Gruppe. Die Reihenwertsummen beider Gruppen befinden sich daher in der Mitte kopfstehend zu einander. Bei senkrecht zusammenhängenden Paaren aus der Druckbogenmitte ist die 91. Marke der oberen Gruppe und die 100. Marke der unteren Gruppe, die 92. und 99. usw. verbunden (siehe Abbildung im Eckstein-Katalog 1. B., Seite 23).

2. Diese Art der Plattenzusammenstellung zeigt die Anordnung der beiden Gruppen zu je 100 Druckstöckel normal untereinander stehend, also in gleicher Richtung. Auf die 10. Reihe der 1. Gruppe folgt, durch den Zwischensteg getrennt, die 1. Reihe der zweiten Gruppe. Bei Paaren aus der Druckbogenmitte ist die 91. Marke der oberen Gruppe und die 1. Marke der unteren, die 92. und die 2. usw. zusammenhängend (siehe Abbildung 1. C im Eckstein-Katalog, Seite 23).